

Connie Palmen

Jij zegt het

2016

Uitgeverij XL

Zoetermeer

We think we're writing something to amuse, but we're actually saying something we desperately need to share. The real mystery is this strange need. Why can't we just hide it and shut up? Why do we have to blab? Why do human beings need to confess? Maybe, if you don't have that secret confession, you don't have a poem – don't even have a story. Don't have a writer.

TED HUGHES

Voor de meeste mensen bestaan wij alleen in een boek, mijn bruid en ik. De afgelopen vijfendertig jaar heb ik met een machteloos afgrijzen moeten aanzien hoe onze echte levens bedolven raakten onder een modderstroom van apocriefe verhalen, valse getuigenissen, roddels, verzinsels, mythen, hoe onze ware, complexe persoonlijkheden werden vervangen door clichématige personages, vernauwd tot simpele imago's, op maat gesneden voor een sensatiebelust lezerspubliek.

En dan was zij de broze heilige, ik de brute verrader. Ik heb gezwegen.

Tot nu.

Ze had iets van een godsdienstfanaticus, dat jakkerende verlangen naar een hogere vorm van zuiverheid, de heilige en gewelddadige bereidheid zichzelf – haar oude, valse zelf – op te offeren, te vermoorden, zodat ze opnieuw geboren kon worden, schoon, vrij, en bovenal echt.

In de zeven jaar die we samen doorbrachten heb ik haar nooit bij iemand – ook bij onze kinderen niet – gezien zoals ze was, zoals ik haar kende, de vrouw met wie ik leefde, de vrouw die me stampend als een tochtige merrie tot bloedens toe in mijn wang beet bij onze eerste ontmoeting.

degom gegijzeld door de dood, voor eeuwig aan zijn bruid verbonden in een postuum huwelijk, zo onafscheidelijk als zij wilde dat ik van haar was.

Haar naam is mijn naam.

Haar dood is mijn dood.

Ik geloof in zoiets als een echt zelf en ik weet hoe zeldzaam het is om het te horen spreken, om het bevrijd te zien worden uit die cocon van valsheid en onbeduidendheid, de schijngestalten die we aan anderen presenteren om bij hen in de smaak te vallen, ze te misleiden. Hoe gevaarlijker het echte zelf, hoe geraffineerder de maskers. Hoe bijtender het gif dat we het liefst over anderen zouden spugen – om ze te verlammen, te doden – hoe zoeter de nectar waarmee we hen verlokken naar ons toe te komen, in onze nabijheid te zijn, van ons te houden.

Ze was een zoetgeurend vat vol venijn.

Ik had nooit eerder iemand ontmoet bij wie liefhebben en haten zo dicht bij elkaar lagen dat er bijna geen verschil was. Ze wilde niets liever dan iemand liefhebben, maar ze haatte het als ze het daadwerkelijk deed. Ze wilde niets liever dan bemind worden, maar ze heeft iedereen die ooit van haar heeft gehouden genadeloos voor deze liefde afgestraft.

Achter een façade van verpletterende vrolijkheid verborg zich een schuwe haas met een ziel van glas, een kind vol angsten, nachtmerrieachtige amputaties, opsluitingen, elektrocuties. En ik – de verliefde sjamaan – aanbad het breekbare, gewonde meisje, haar ware zelf, wilde doen wat de liefde van de minnaar eist: als een tedere iconoclast haar konterfeitsel verbrijzelen. Omdat ik van haar hield was het aan mij haar als vrouw en schrijver uit het omhulsel van onechtheid te scheuren, haar zover te krijgen dat ze haar eigen stem liet horen. De bange stem, de boze stem, de drenzerige stem waarmee ze zeurde over futiliteiten, de verstomde stem waarmee ze vernederde en treiterde, de verboden stem waarmee ze als een razende wraakgodin banvloeken uitsprak over iedereen die haar verwondde. Haar stenen tong moest kunnen dansen op het metrum van haar ziel, de zwarte ziel waar ze – terecht – bang voor was. Het was aan mij om haar te laten verrijzen uit die dood.

Wat ik toen niet zag, was dat ik ook bezig was mezelf te bevrijden.

Haar waanzin is mijn waanzin.

Vanaf mijn dertiende liep ik rond met een hoofd vol mythen, sagen, volksverhalen, een geheime wereld van magische kennis, bevolkt door wrede goden die hun zonen verslinden en machtige godinnen in hun

wisselende gedaantes van maagd, moeder, monster. Door mijn zus kwamen daar de astrologie, de tarotkaarten, het ouijabord bij. Op mijn twintigste was ik in staat een volledige horoscoop te berekenen van mijn familie, mijn vrienden, van de vriendinnen met wie ze de hemel konden delen of van wie ze zo ver mogelijk verwijderd moesten blijven. Elke ochtend bekeek ik hoe de sterren en planeten ervoor stonden en wat ze me te vertellen hadden.

Als ik op de dag van onze ontmoeting had geluisterd naar wat zij niet zacht fluisterden maar me luidkeels toejankten, had ik me die avond opgesloten in mijn kamer, was niet naar de presentatie van het eerste – en overigens laatste – exemplaar van ons poëzietijdschrift gegaan, had ik haar nooit ontmoet, of misschien op een ander tijdstip, een waarop het niet in de sterren geschreven stond dat mij op die dag een rampzalige ontmoeting te wachten stond, een explosieve botsing van astrale energie die mijn leven voor altijd zou veranderen.

Ik ben een sceptische wichelaar, ik heb er te weinig in geloofd.

Ik ging.

Het was er druk, lawaaiig, rokerig als de hel. Tussen de existentialistische mannen in coltruien en de mij al te vertrouwde, bleke Engelse vrouwen verscheen zij

als een langbenige godin. Op de universiteit was de roem haar vooruitgesneld, ik wist wie ze moest zijn, de uitbundige Amerikaanse met een aantal publicaties op haar naam.

Voor mijn ogen rees een grote, glanzendgepolijste vrouw op, een verschijning uit het beloofde land. Zodra ik haar marmeren huid zou aanraken reikte ik over de Atlantische Oceaan naar de Amerikaanse literatuur. Met haar maanvolle gezicht en koperkleurige satijnen huid zag ze eruit als een actrice uit een Hollywoodfilm. Een parelmoeren lach, tanden wit als van een haai, blinkend tussen bloedroodgeverfde, vlezige lippen, zonneschijnblond golvend haar, alles wat wild en onbesuisd aan haar was ingesnoerd door een strakgetailleerde jurk, rood en zwart, de kleuren van de Schorpioen. Ze danste met mijn beste vriend Lucas, iets te losbandig, iets te onbeschaamd, ogenschijnlijk halfen half in trance, maar dat was ze niet, ze wilde dat ik deze balts aanschouwde. In de korte stilte, waarin de muziek van de wereld zwijgt, de natuur haar adem inhoudt om kracht te verzamelen voor een verwoestende orkaan, zette ze een paar wiebelende stappen in mijn richting – mijn beschonken godin – een paar zwartbruine ogen koortsig van paringsdrift.

Ik liep op haar toe, ik noemde haar bij haar naam. Ik zei: 'Sylvia.'

Verrast door de erkenning moest ze schreeuwen om

de hitsige jazz en de brallende mannen te overstemmen, en dat deed ze, ze schreeuwde, ze blafte me als Hecate mijn eigen zinnen toe, hele strofen uit de gedichten die ze net in ons tijdschrift las, ze riep: “Ik heb het gedaan, ik.”

Om haar heen hing het weeïge namaakaroma van lilies en lentebloesem, maar toen ik haar vastgreep en wegvoerde van de dansvloer rook ik haar echte geur, scherp als muskus, zoetzurig als het zweet van een bronstig ree. Met de afdruk van haar tanden in mijn wang ging ik de nacht in als een gebrandmerkt man. Het was 25 februari 1956.

Ik was van haar.

Niet vier, maar zevenentwintig dagen later brak onze eigen schrikkeldag aan, dat dubieuze geschenk van de goden, een overschot van vierentwintig uur dat de rekensom van de eeuwigheid kloppend moet maken. Ze had nog één dag over voordat ze aan een reis door Europa begon. Ze gaf hem aan mij. Het was de vrijdag die mijn verleden, heden en toekomst zou bepalen.

Cambridge is een dorp, een broeïnest van roddel en achterklap. Via via was ze te weten gekomen dat ik met Lucas tot tweemaal toe op een middernachtelijk uur onder haar raam had gestaan en wij – dronken, haar naam luid zingend – kleine brokjes aarde tegen

het venster op de derde etage gooiden, tegen het verkeerde bleek later. Na de mislukking van deze boerse Romeo-act schakelde ik mijn vriend in om haar naar mijn kamer in Londen te brengen. Lucas, zelf uit Tennessee en vervuld van plaatsvervangende schaamte voor alles wat hij Amerikaans aan haar vond – de agressieve oppervlakkigheid, luidruchtige aanstellerij en opdringerige onbescheidenheid – smeekte me hem geen bemiddelaar te maken van een liefde die verdoemd was en hem daarmee medeschuldig te maken aan alles wat nog komen zou.

Ik luisterde niet naar mijn boodschapper.

Hij bracht haar naar me toe, leverde haar bij me af op 18 Rugby Street, en verdween.

Op de lage tafel lagen de trofeeën van de eerste dag. Ze kwam binnen als een fladderende vogel, beweeglijk, opgewonden, nerveus, omgeven door een uniek, kobaltkleurig aura. Ze kreunde mijn naam als een verzuchting.

Ze zei: 'Ted.'

Ze zag de haarband, de oorringen en liet er – alsof ze te veel hunkering prijs gaf in het uiten van mijn naam – 'de zwarte rover' op volgen. Bezet met deze epitheta voelde ik me de slechterik uit een kindersprookje, maar een paar minuten later begreep ik dat ze me in dat beeld ving en zichzelf citeerde. Nog steeds met de haast van

de reiziger zei ze dat ze in de uren na onze ontmoeting een gedicht voor me schreef. Ze ging zitten, haalde twee volgeschreven vellen papier tevoorschijn – ik zag een glimp van haar handschrift, de puberale rondingen van een bakvis – en stelde me met een Amerikaanse tongval voor aan haar beeld van mij, een vrouwenverslindend roofdier, een zwarte panter die haar achtervolgt.

“Op een dag zal hij mijn dood worden.”

‘Ik hoop niet dat je helderziend bent,’ grapte ik toen ze klaar was en me opeens bedeesd aankeek.

‘O, maar dat ben ik wel,’ zei ze volkomen ernstig.

Honderden voorbeelden zal ik krijgen van haar gelijk, van dat griezelige vermogen andermans gedachten te lezen, gebeurtenissen te voorspellen, gevaar te ruiken, op kilometers afstand te weten wat ik doe, denk, meemaak. Erfelijk belast met de ziensgaven van mijn moeder, laat ik me niet afschrikken door dit talent. Het geeft me het gevoel opnieuw begeleid te worden door een beschermengel, in een vanzelfsprekend contact met de afwezigen.

We zaten tegenover elkaar, pratend, luisterend, ontdekten de ene verbazingwekkende overeenkomst na de andere, de gedeelde liefde voor Yeats, Blake, Lawrence, Dostojevski. Ze studeerde summa cum laude af met een scriptie over het dubbelgangersmotief in